

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1060

מסכת כריתות כ"ה - מעילה ד' ♦ סופרים ו', ד' - ו', ט'

בס"ד, ט"ו אלול תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ הקדמה למסכת מעילה
- ♦ מעילה- מעיל, בגידה - בגד
- ♦ כוונת המילה מעילה - שקר
- ♦ כוונת המילה מעילה - התעלמות

- ♦ חתן וכלה צריכים להתענות כאשר יום לפני חתונתם היתה תענית ציבור?
- ♦ חובת בני הזוג לכבד זה את זה
- ♦ החלפת קרבנות העשיר והדל

♦ לבישת כפפות בעת קיום מצוות

דבר העורך

ממכתבי הקוראים

כבוד מערכת מאורות הדף היומי
שלומכם ישגא לעולם!
ראשית אבקש להביע את תודתי שוב על האוצר הנפלא... הנני שולח לכם סיפור שקיבלו דודי הסופר ר' שמחה רז שיחי'.

יצחק יהודה רוזן
לוד

שכר הלימוד שניתן כמתנה

מספר הרב הושע רבינוביץ מאלקנה:
בחתונתו שנערכה בכ"ב אלול תשכ"ה נכחו גדולי ישראל וביניהם הרה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, שהוזמן על ידי הורי ז"ל שהיו עם משפחתו ועמו בהיכרות רבת שנים.

ר' אריה התכבד בקריאת הכתובה, ולאחר החופה התכנסו המוזמנים כולם לסעודת המצווה. ניגש חותני הרב זלמן אורי (מלוס אנג'לס) לר' אריה וביקשו להצטרף עמו לסעודה.

השיבו ר' אריה כשהוא מסביר לו בנועם לשוננו, שהוא אינו יכול להישאר לסעודה, שכן, באותה עת יש לו שיעור קבוע בגמרא, ועוד הוסיף ר' אריה ואמר, שאף בסעודת חתונת נכדתו לא נשאר עקב אותו שיעור.

ר' אריה אמר שהוא משאיר מתנה לזוג את השכר שיקבל מן השמים על השיעור בגמרא, ונפרד מאתנו לשלם.

כמוכן, שמכל המתנות שקיבלנו, זו המתנה היחידה שנשארה ותלווה אותנו לעתיד. מי יודע, נוהג הרב הושע רבינוביץ לומר, שמא זכות זו היא שעמדה לי לזכות ללמד בשיעורי הדף היומי שנים רבות.

הגמרא הלכה אחרינו

אני ח. נ. ק. מירושלים.
יש לי שיעור קבוע עם אברך כל יום כחצי שעה במסכת קידושין. אנו מקפידים לא להפסיד אף יום אפילו שעובדים קשה ויש סידורים. לפני יומיים הלכתי לשמחה משפחתית, ושכחתי לתאם אתו מועד אחר ללימוד. להפתעתי, גם הוא הופיע שם על תקן "חבר של האבא, ומיד אמר לי 'נו, מה יהיה עם השיעור? ותוך כדי כך הוא

דף כה/א אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יום כיפורים יום אחד
חתן וכלה צריכים להתענות כאשר יום לפני חתונתם היתה תענית ציבור?

גמרתנו מספרת על מנהג חסידות שנהג בבא בן בוטא, בהביאו קרבן אשם תלוי בכל יום, מחשש שעבר עבירה, משום שלדעתו אשם תלוי הוא "אשם חסידים" כלשון המשנה, ואדם רשאי להתנדב קרבן זה בכל יום, כדי לכפר על חטאים עלומים אשר הוא לא היה מודע להם. בכל יום הוא היה מקריב את קרבנו, לבד מאשר ב"א בתשרי, שכן, יום אחד בלבד לאחר יום הכיפורים הוא בוודאי לא עבר עבירה.

מנהג החסידות של בבא בן בוטא, נוגע לא רק לצדיקים ולאנשי מעשה בדרגה נשגבה, ולא רק למי שסבר כמותו שקרבן אשם תלוי הוא קרבן נדבה, אלא גם לאחר שנפסקה הלכה שלא כמותו, עדיין דברים אלו נוגעים לכל אדם.

ב"א תשרי אין לומר "יהי רצון" של אשם תלוי: ב"שולחן ערוך" (סי' א' סעי' ה') כתב: "טוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחסאת ואשם". לאחר מכן אומרים "יהי רצון כאילו הקרבתי..." (עיי"ש סעי' ז', ובנושאי כלי הש"ע לגבי חטאת ואשם). בעל ה"שב יעקב" (ח"א סי' ב) מחדש, כי ב"א בתשרי אין לומר "יהי רצון" לאחר אמירת פסוקי קרבן אשם תלוי, מפני שאין חוששים שאדם חטא תוך יום אחד בלבד מאז יום הכיפורים, ואילו ספיקות של חטאים שהשתרגו עליו לפני יום הכיפורים, נתכפרו ביום הקדוש (מובא בשע"ת שם אות י').

חתן וכלה אשר עמדו להנשא בליל י"ב טבת, הפנו שאלה מעניינת אל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (ש"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סי' קס"ז). מנהג ישראל שהחתן והכלה צמים ביום החופה, והטעם העיקרי למנהג זה הוא לשם כפרה על עוונותיהם. והנה, מאחר שיום לפני כן הם צמים ממילא - תענית עשרה בטבת - שמא אינם זקוקים לצום ביום חתונתם, כאמור לעיל, שאין לחשוש שאדם חטא בתוך יום אחד בלבד.

בעל ה"אגרות משה" השיבם, כי לא זו בלבד שעליהם לצום, אלא גם חתן הנישא ב"א תשרי יצום! [כמשמעות דברי ה"מגן אברהם" סי' תקע"ג סעי' א'], וטעמו, כי בבא בן בוטא הביא קרבן אשם תלוי על חטאות שבשגגה, ועל חטאות שבשגגה אין צריך לחשוש ביום הראשון שלאחר יום הכיפורים. ברם, תענית החתן והכלה באה גם על עבירות שבמזיד, חלילה, ועל אלו, ראוי להתענות גם לאחר יום הכיפורים!

דף כח/א האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו

חובת בני הזוג לכבד זה את זה

נידון מעניין ביותר התפתח בין הגאון רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל, הלא הוא החיד"א, לבין בנו, ושניהם הביאו ראיה לדבריהם מסוגייתנו.

חכמינו זכרונם לברכה הפליגו במעלתם של בני הזוג הנוהגים בכבוד זה בזה. אמרו חכמים (יבמות סב/ב), "האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו עליו הכתוב אומר, וידעת כי שלום האהל", כמו כן אמרו (בבא מציעא נט/א), "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה

צעילוי נשמת

מרת **אסתר לאה פרידברג** ע"ה
ב"ר שמעון הכהן ז"ל
נלב"ע י"ח באלול תשל"ח
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידו
הר"ד **דב יצחק פרידברג** ומשפ' שיחי - אנטוורפן

צעילוי נשמת

מרת **טויבא ברמן** ע"ה
ב"ר אלעזר מאיר ז"ל
נלב"ע ט"ו באלול תשמ"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידו
הר"ד **יעקב (ז'ק) ברמן** ומשפ' שיחי

צעילוי נשמת

הר"ר **יוסף גלדצהלר** ז"ל
ב"ר יהודה לייב ז"ל
נלב"ע י"ט באלול תשל"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו
הר"ר **יוסיאן גלדצהלר** ומשפחתו שיחי

בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו". הרמב"ם כותב (הל' אישות פרק ט"ו הל' י"ט): "וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו".

גם האשה חייבת בכבוד בעלה (רמב"ם שם הל' כ'), ומקור הדברים בגמרתנו העוסקת בחובת הבן לכבד את הוריו ולקיים את מצוות כיבוד אב ואם. והיה אם אביו ואמו מצווים עליו לכבדם כאחת, ואין באפשרותו למלא את מבוקשם בו זמנית, אזי, אומרת הגמרא, על הבן להעדיף את כבוד אביו על כבוד אמו: "אבל אמרו חכמים, האב קודם לאם בכל מקום, מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו". מכאן, שקיימת תוספת מסויימת בחובת האשה לכבד את בעלה, על פני חובתו של הבעל לכבד את אשתו, ולפיכך, כאשר הבן ניצב בפני פרשת דרכים, יכבד את אביו, שהוא ואמו חייבים בכבודו.

עדיין איננו יודעים, אם חובת האשה לכבד את בעלה מן התורה או מדברי חכמים. בספר "ארעא דרבנן" (אות כ' ס"י של"ג) הסתפק בדבר והכריע, כי חיוב זה הוא מן התורה, וכן דעת אחרונים רבים (בעפרא דארעא שמ"ה אות נ"ט, עמודי הארזים ליראים מ' נו אות א', וראה שדי חמד כללים מע' כ כלל ע"ד).

הכי כן, התפלא בנו של החיד"א, הרי לשון גמרתנו מורה במפורש כי חובת האשה לכבד את בעלה היא מתקנת חכמים; כלום לא אמרה הגמרא "אבל אמרו חכמים"? הרי לנו שחכמים הם אשר ציוו את האשה לכבד את בעלה ואין זו חובה מן התורה (וכ"כ בערך השלחן למהר"י טייב ס"י תע"ב אות א'). משכך, הוא הסיק, כי סוגייתנו נשמטה מעיניו של בעל ה"ארעא דרבנן".

אביו השיב לו, כי אדרבה, אם כדבריו, שחובת האשה לכבד את בעלה היא מדברי חכמים בלבד, בלתי אפשרי להבין את הגמרא, שכן, הבן עומד בפני התלבטות את מי מהוריו לכבד, ומן התורה הוא אינו רשאי לעשות דבר, משום שעשיית רצון אחד מהם פוגעת בכבוד זולתו. לא יתכן, איפוא, שחכמים יורו לבן לכבד את אביו ובכך לפגוע בחובתו לכבד את אמו. אם חכמים הורו כן, בוודאי הרי זה משום שחובת האשה לכבד את בעלה היא מן התורה, ולפיכך על הבן לכבד את אביו על פני אמו.

[אגב, מעניין עד למאד לצטט חלק מן המשפטים שהחיד"א כתב לבנו: "שמענה ואתה דע לך, לא זו הדרך להחליט הדברים, ואשרי אדם מפחד תמיד בדברי תורה. והדברים קל וחומר כי תקרב אל עיר וקדיש אל תאמין בעצמך הפוך בה והפוך בה. הלא ידעת הא דאמרי במערבא לעולם יראה אדם בעל שמועה כנגדו. ובשגם הן האדם קרא ושנה ושלש וילן בעמק ופשיטא ליה, בכל זאת אם פקח הוא לא יגזור אומר דאשתמיטתיה וכיוצא רק כה ידבר דרך אפשר מבא העיר והוא הצעיר".]

למען האמת, אומרים הפוסקים, שתי הראיות אינן מוצקות. הלשון "אמרו חכמים", כותב האדמו"ר מצאנז צ"ל, בעל ה"דברי יציב" (ש"ת או"ח ס"י ה') אינה מורה בהכרח על תקנה מדרבנן, ופעמים שחכמים אומרים את שכתוב בתורה. ואילו ראיית החיד"א, שחובת כיבוד הבעל מן התורה, שאם לא כן חכמים לא היו מתערבים ומורים לבן להעדיף את אביו, אינה ראייה מוכרחת, כך מבאר החיד"א בעצמו, אלא היא תלויה במחלוקת הנוגעת במישרין לנידונינו, כלהלן.

מה דינו של בן אשר שני הוריו מבקשים ממנו לכבדם בו זמנית, כמקרה המתואר בגמרתנו, אלא שההורים גרושים, וממילא אין חובה על האם לכבד את האב. מה יעשה הבן (עיי' קידושין לא/א). יש אומרים, כי לא ינעו ולא יזוע, ואין לו להעדיף אחד מהם על פני זולתו (רבינו ירוחם תולדות אדם וחווה נ"א ח"ד, הובא בב"י יו"ד סי' ר"מ ויש"ש קדושין פ"א סי' ס"ב), ויש חולקים ("שולחן ערוך" שם), כי הוא רשאי להעדיף את מי מהם שלבו חפץ. מעתה, לדעת הסוברים כי הוא רשאי להעדיף את אחד מהם, אין בכך כל פגיעה ובזיון בהורה השני. נמצא, שניתן לפרש גם בסוגייתנו שחכמים הורו לבן כי יעדיף את אביו, מחמת תקנה דרבנן שעל האשה לכבד את בעלה. אך ורק אם הבן אינו רשאי להעדיף את כבוד אחד מהם ואם עושה כן הוא מזלזל בכבודו של ההורה השני, תקפה הראייה הנזכרת, שחכמים לא היו מורים לבן לחרוג מן האופן שבו ראוי לו לנהוג מדין תורה [בבית מדרשנו העירו, ש"ל שגם לדעה זו, אחרי שתקנו חכמים וחיבו את האשה בכבוד בעלה, ממילא אין זלזול באמו כאשר הבן מקדים את כבוד אביו, ואין זו תקנה לעקור דברי תורה].

דף כח/א מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא

החלפת קרבנות העשיר והדל

מספר פעמים עסקנו במסכתנו בקרבנות של עשירים ובקרבנות של דלים, שכל אחד מהם מביא קרבן כפי אשר תשיג ידו. בגמרתנו מבואר, כי מצורע עשיר אשר החליט להסתפק בקרבן עני ולהביא עוף חלף בהמה, אינו יוצא ידי חובה, "עשיר שהביא קרבן עני לא יצא". ומה בדבר מצורע עני אשר התאמץ לכבד את קונו והביא קרבן של עשיר. גם על כך דנה הגמרא והיא אומרת, כי "מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא". הר"ש בנגעים (ד-יב) אף כותב, שתבוא עליו ברכה. וכי יתכן אחרת?

והנה, הפותח את ספר "החינוך" במצווה קכ"ג, מוצא עצמו נבוך בעליל. "החינוך" מפרט במצווה זו את דיני קרבן עולה ויורד הבא על טומאת מקדש וקדשיו [חטא כניסה או שהייה בטומאה בבית המקדש, ונקרא קרבן עולה ויורד, על שם שסוג הקרבן תלוי במצבו הכלכלי של החוטא] וכותב: "...ואינו נפטר בעוף או בקמח אלא אם כן הוא עני. ואם הוא עני והביא כשבה או שעירה לא יצא ידי חובתו, והטעם לפי שאחר שריחם הא-ל ברוך הוא עליו ופטר בכך אינו בדין שידחוק עצמו להביא ביותר ממה שתשיג ידו. ובזה יקנה כל מבין עצה לבלתי עשות הוצאות ביותר מן הראוי לו לפי ממונו, למען כי בו סבה לגזול את הבריות כשמבקש לימודו ואינו מוצא". טעמו של "החינוך" מובן היטב, אך הוא סותר במפורש את האמור בגמרתנו, שעני המביא קרבן עשיר יצא ידי חובה.

מראה לי שבשולחן לידינו יש מסכת קידושין גדולה שאחד הנוכחים הביא. מיד לקחנו ולמדנו במקום. ראינו השגחה פרטית, שאם רוצים ללמוד הקב"ה עזור.

ומכאן לפסק הנושא את הכותרת "להוציא ממסגר".

פזמון בית הכלא

בבית כלא "דקל" באגף התורני נפתח שיעור דף היומי, רצ"ב שיר של אחד השומעים שנכתב עם פתיחת השיעור.

בס"ד
למדתי דף יומי
האיר את עולמי
יום ועוד יום
בהתמדה ללא רפיון
הנה לך הזדמנות
תוך כדי התבוננות
ניתנה לך מאז
שלא יסולא בפז
תן לי הבינה
להבין עוד משנה
הנה עוד יום תם
ואצלי הלימוד לא נשלם
אשב עוד מעט ואלמד דף בלהט
לימוד עם שמחה
ותבוא עלי הברכה

נאחל לכל לומדי השיעור, כי בקרוב ילמדו בכל בית כנסת שלכם יחפוץ.

"רק מלמעלה" - מכתב מברזיל

זה היה אחר הצהריים ערב שבת, וכרגיל היה נדמה שברגע שרציני לצאת מהעבודה לכיוון הבית כדי להתכונן לשבת, העומס הגיע לשיאו. קיבלתי שיחת טלפון עם בשרות טובות שקווייתי להן הרבה זמן, אך הייתי חייב להוציא צ'ק למשרד רואה החשבונות לפני שהאנשים הקשורים לעניין ישנו את דעתם. בלחץ לגמור, לתקן ולהבריך את מנורת השבת שנשברה, יחד עם כל הסידורים הנותרים בחנות, עזבתי עם הציץ, המנורה, הקניות, תיק העבודה שלי, וכל מה שהיה צריך להגיע יחד אתי הביתה, כיביתי את האורות בחנות ונעלתי את הדלת בדרכי על הכביש ראיית את הפועל שלי ממחר לחנות אחרי. צלצלתי אליו בחטף לוודא שהכל עבר בשלום בעיסקה הקודמת. שמחתי לשמוע שהמטלה הקשה הזאת הצליחה, כי ידעתי שהוא קיווה לצאת מוקדם מסיבותיו הוא.

סוף סוף הגעתי הביתה לשבת עם מספיק זמן לארגן את הכל, להתרחץ, להתלבש, ולעשות את כל הנדרש כדי להתכונן לשבת ולמנוחה המיוחלת. הלכנו לבית כנסת ושמחתי בתוך תוכי שהלחץ והטירדות של עוד שבוע-עבודה היו מאחורי. חזרנו הביתה מבית הכנסת לסעודה משפחתית מושקעת ומרגיעה, ושוחחנו על מגוון נושאים חשובים ומעניינים ודרשות על פרשת השבוע, יום השבת גם הוא עבר בשמחה ובמנוחה, וזכינו לארח קרובי משפחה קרובים ורחוקים שהגיעו מעבר לים לסעודת שחרית מפוארת. כולנו נהנינו.

במוצאי שבת, לאחר הבדלה, התבצעה ההתפזרות השגרית של הילדים לפעילויות שונות מחוץ לבית. כל הילדים אוהבים לבקר או לישון אצל חברים. אני ורעייתי ישבנו לערב נינוח, וסביב 23.00 החלטתי לבדוק את התא הקולי לשמוע הודעות. אכן קיבלתי הודעה בשעה שלש בצהריים בשבת. ההודעה הייתה ממישהו בחנות שלי!!! דלת החנות הייתה פתוחה, ולא היה אף אחד בפנים, הוא לא ידע מה לעשות, לא הייתי זמין, אז הוא השאיר הודעה...

מאז שאותו גבר ניסה ליידע אותי חלפו שמונה שעות. לדלת הזו אין לשונית, וכשהיא לא נעולה היא פשוט נפתחת לרווחה עם כל רוח מצויה, בפירצה גלויה להולכים בשביל מהר לבשתי בגדים חמים באחת עשרה בלילה, ונסעתי לחנות לבדוק מה המצב. כבר בדרך הכנתי את עצמי למה שיכול להיות, השלמתי עם האפשרות שכבר ניקן את החנות מכל וכל, כל המלאי, המחשבים, וכל

השאר ייתכן גם ששברו את כל מה שאפשר, היות ואני מכיר את האזור שבו החנות נמצאת - כמה בניינים מהפאב המקומי ובית בילוי לנכרים. נזכרתי גם שהביטוח שלי לא יכסה פשיעות, כך שלא יעשו לי שום טובות ועמדותי חסר אונים מול המציאות.

חתי ליד החנות בעוד שעובר אורח הציץ לתוך הדלת הפתוחה. יצאתי מהאוטו בנחת, נכנסתי לחנות ומצאתי את הכל כפי שהיה כשעזבתי בערב שבת! סקירה כללית הספיקה לאשר את תחושותי. המחשבים, הסחורה והכל היה בסדר גמור. ישבתי והתחלתי להתבונן בתודה שאני חייב לקדוש ברוך הוא. הכרת הטוב היוותה בשבילי פריקת מתה, והמדועות למה שהרגשתי - להיותי גילוי בפועל של יד ה' בהשגחה - היתה עצומה. פרצו לי כבר פעמיים באותו המקום, והפעם אפילו השארתי להם את הדלת פתוחה. מניתי 31 שעות של השגחה צמודה במשך כל הסיפור. זה בכלל לא פשוט לזכות ב-31 שעות רצופות של השגחה, אך אני מאמין שאנחנו מושגחים בכל כך הרבה דרכים כל הזמן. אני לא בהכרח יודע מה עשיתי כדי לזכות בהשגחה שכזו. ואולי זה בכלל לא היה בזכות! שמא החנות נשמרה בזכות אשתי, או בזכות הילדים, ההורים, הסבים וסבתות, או בזכות השבת בעצמה. בסופו של דבר אני חושב שאנו חייבים לדעת שזה יועיל לכולנו להזכר בכך שהשמירה האמיתית וההשגחה על כולנו הן באמת רק מלמעלה.

אני ממש חי את העובדה הזאת והייתי רוצה להדגיש שאנחנו חייבים להשתדל שלא לאבד או לנצל את המתנות שניתנו לנו. אנחנו יכולים לעתים לעשות את כל מה שבכוונתנו וכל מה שצריך לעשות כדי לגונן על עצמנו, אך בסוף זה באמת לא תלוי בנו. "זה רק מלמעלה". אנחנו צריכים שהאמונה תוביל אותנו בדרך, ואנו חייבים לעשות את הישר והטוב ככל האפשר.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מסר השלל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

אחרונים רבים עוסקים בשאלה זו וחלק מהם כתבו, כי מקור היה לו לחלק בין מצורע עני לבין יהודי עני אשר נכנס בטומאה לבית המקדש. ה"חתם סופר" (שבת קל"ה) עומד על ההבדל ביניהם. כאשר יהודי חוטא, הוא נתבע להביא קרבן. סוג הקרבן בו הוא מתחייב תלוי במצבו הכלכלי. לאחר שנקבע כי חטאו של העני מתכפר על ידי עוף, משהביא קרבן אחר, אין זה הקרבן הראוי לו, שכבר נקבעה לו כפרתו בעוף. כל זאת בקרבן עולה ויורד, אשר בו עוסק "החינוך", הבא על חטא טומאת מקדש וקדשיו. ברם, קרבן המצורע אינו בא על חטא, ואינו בא לכפרה, שהרי המצורע לא חטא בצרעתו, כמובא בגמרתנו (כ"א). מעתה, סוג הקרבן לא היה צריך להקבע לפי מצבו של המצורע, שאינו מביאו לכפרה על מעשיו, אין זה קרבן 'אישי', אלא מצב של צרעת מחייב קרבן. בכל זאת, התורה חסה על העני והתירה לו להביא עוף. ברם, אם ירצה זה להביא את הקרבן הראוי למצורע, "תבוא עליו ברכה מן השמים" [ראוי לציין, כי דברי האחרונים הם ביישוב דעת "החינוך", אך לדעת הרמב"ם, ה' שגגות סוף פ"י, אין חילוק בדבר. ועיי' בהערות על ה"מנחת חינוך" שם הערה ו' בשם הגר"פ פערלא זצ"ל].

דף כח/ב הוה כריך שיראי על ידה והוה עביד עבודה

לבישת כפפות בעת קיום מצוות

האם שוחט רשאי ללבוש כפפות על ידיו, כדי למנוע את טינופן מן ההתעסקות במלאכת השחיטה, ומן הדם הניתז מן הבהמה? נפתח בגמרתנו.

בסוגייתנו מובא, כי "ד' צווחות צווחה עזרה... הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס... והוציאו יששכר איש כפר ברקאי, שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים. מאי הוי עביד? הוה כריך שיראי על ידה והוה עביד עבודה". יששכר איש כפר ברקאי לבש כפפות בעת עבודתו בבית המקדש, ובכך חטא בכפליים. א. הכפפות מהוות חציצה בין הכהן לבין עבודת הקודש אשר בה הוא עוסק (רש"י פסחים נז/ב ד"ה "כריך ידה בשיראי"). ב. בזיון לנהוג כך בעבודת המקדש (רש"י שם, ומובא בגליון כאן).

אחר שנוכחנו כי השימוש בכפפות מביע זלזול ובזיון במלאכה אשר בה עוסק חובש הכפפות, כותב בעל ה"פתחי תשובה" (יו"ד סי' רע"א ס"ק י"ט), מובן היטב פסקו של רבי משה פרובנציאלו, שסופר סת"ם הכותב ספרי תורה, אינו רשאי לחבוש כפפות על ידיו, ואפילו אם יחתוך את הכפפה במקום ראשי האצבעות כדי להוכיח כי אינו קץ בדיו אשר עשוי להכתים את אצבעותיו, לא יעשה כן, מפני שאין זה כבוד לספר התורה, ואפילו כאשר הקור והצינה מרובים ("ברכי יוסף" יו"ד סי' רע"א).

שחיטה עם כפפות: היו אשר ביקשו להסיק מכך, כי גם שוחט אינו רשאי לשחוט כשידיו מכוסות בכפפות, מפני ביזוי מצוות השחיטה. אך הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה", יו"ד ח"ב סי' ט"ז) סירב להשוות בין המקרים, ולטענתו קיים חייץ ברור ומובהק ביניהם.

עצם לבישת הכפפות, מסביר בעל ה"אגרות משה", מהווה בזיון משום שהכפפות נועדו למנוע את הטנפות הידיים. מעתה, דם הקרבנות ובשר הקרבנות הם גוף המצווה, וחבישת כפפות כדי להמנע ממגע עמם הרי היא בזיון למצווה, הן משום שיש לקיים את המצוות בשמחה ובאהבה, והן מפני שחבישתן מאותתת, כי אלמלא הן ספק רב אם היה עוסק במצווה זו.

ברם, כאשר נבחן את מצוות השחיטה של בהמת חולין ניווכח, כי שני סוגי בזיונות אלו אינם באים בה לידי ביטוי. שהנה, הדם הניתז מן הבהמה הנשחטת אינו חלק ממצוות השחיטה, כך למדנו, כי גם "שחיטה יבשתא", שלא יצא דם מן הבהמה, כשרה היא (חולין לג/א). סר, איפוא, החשש כי חבישת הכפפות חוצצת בין מעשה המצווה לבין מבצעה, שהרי הדם אינו מצווה. ואילו החשש השני, שחבישת הכפפות מורה על המנעותו של בעל הכפפות מקיום המצווה ללא הכפפות - אינו תקף, מפני שמצוות השחיטה אינה חובה כלל ועיקר, איש אינו מחוייב לשחוט - הרוצה לאכול, יבוא וישחוט, ואדם רשאי להמנע ממצווה זו מכל עילה שהיא.

לפיכך, מסיק רבי משה פיינשטיין, כי אמנם לכתחילה יש להחמיר בדבר, אך אם השוחט נזקק לכפפות מפני הקור וכדומה, אין לאסור זאת [ועיי' שבכפפות עבות אין להתיר, דיש לחוש שלא ידע אם דרס במשהוא].

הקדמה למסכת מעילה

מסכת מעילה, עוסקת באופנים שונים של שימוש חולין בחפצי הקדש, הלא המה חפצים ונכסים השייכים לבית המקדש. המשתמש בהם לצורכי חולין מועל בייעודם, ומכאן שמה של מסכתנו, מעילה. סוגים שונים של חפצי הקדש יש, ודרגות שונות להם, וממילא גם דיני המעילה משתנים לפי אופי קדושת החפץ.

'קדשי מזבח' - הוקדשו לצורך הקרבת קרבנות על גבי המזבח. 'קדשי בדיק הבית' - מיועדים לתחזוקת בית המקדש. 'קדשי מזבח' מסווגים לשני סוגים: 'קדושת הגוף' - הקרבנות הקרבים על גבי המזבח, ו'קדושת דמים' - מעות וחפצים אשר הוקדשו לצורך רכישת קרבנות. גם 'קדושת הגוף' מסווגת לשני סוגים: 'קדשי קדשים' - הקרבנות הקדושים ביותר, הנאכלים בעזרה בלבד, לכהנים זכרים בלבד, ו'קדשי קלים' - קרבנות שקדושתם פחותה, והנאכלים בכל ירושלים על ידי כל יהודי. מסכתנו מפרטת סוגי דרגות אלו, ועוסקת בהרחבה באופני מעילה שונים בכל אחד מהם.

"אחד בבוקר,
אחד בערב.
לפני האוכל".

גם ד"ר כהן מבני ברק
לא מפספס.
2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם
מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

פנינים

דף כו/א ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים
גרעין שצמח
 בשעה שמקיימים את מצוות עגלה ערופה על חלל שנמצא בשדה ולא נודע מי הכהו, זקני העיר אומרים (דברים כא/ח) "כפר לעמך ישראל אשר פדית ה'", ובגמרא נאמר - "ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים".

אמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, לרצויה שהתרחשה יש שורש ומקור קדום, גרעין שצמח והתפתח. יוצאי מצרים זקוקים לכפרה על כך שמוציא חלציהם יצא ורצח ("שיחות מסור", ח' - תשל"ב).

דף כז/א רבי זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין
ד"ף ליום

מספרים, כי הגאון מוילנא זצ"ל היה חוזר מדי יום על פ"ד דפים, ומסיים את הש"ס אחת לחודש. היו אומרים שהוא לומד דף (84) ליום...

פעם סיפרו ל"חזון איש" זצ"ל כי הגר"א עסק בסוגית "ערוגה" משהו זמן רב כל כך שניתן לגמור בו חצי ש"ס. נענה החזון איש בבדיחותא ואמר: אף אני עסקתי בה במשך זמן כזה שהגר"א היה לומד בו חצי ש"ס, וכי כמה הוא זמן זה אצל הגר"א? שבועיים...

דף כז/א מהדר תלמודיה כל תלתין יומין
הסיום האלף

בערב ימיו בעל ה"שאנת אריה" זצ"ל ערך סיום הש"ס. מקורביו תמהו - וכי זו לו פעם ראשונה שהוא מסיים את הש"ס?...

כשהציעו לפניו את פליאתם הסביר להם: זהו הסיום האלף של כל הש"ס עם תוספות!...

דף כח/א כבשים קודמין לעיזים בכל מקום...
 תלמד ששניהם שקולין

קדשים - הכבשים קודם

במשנה מבואר, כי התורה מקדימה את הכבשים לעיזים בכל מקום, אף על פי שהם שקולים בחשיבותם בהקרבת קרבנות.

אם כן, למה הקפידה תורה להקדים תמיד כבשים לעיזים?

הגמרא (שבת עז/ב) אומרת, כי מדרך העולם שעיזים הולכות לפני הכבשים - כך ברייתו של עולם, חושך ואחר כך אור, העיזים השחורות מקדימות את הכבשים הלבנות.

לפיכך, מאחר שכידוע בקדשים הלילה הולך אחר היום, התורה הקפידה להקדים כבשים לעיזים!... ("שושנים לדוד", כאן).

דף כח/ב תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם
שלום לתומכי התורה

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.
מרבים, כותב בעל ה"ערוך לנר" (בסוף יבמות), פשוטו כמשמעו, הם מרבים שלום גם אצל אחרים, אצל תומכי התורה, כפי שמשמע מן הפסוקים "ורב שלום בניך, שלום רב לאוהבי תורתך"...

דף כח/ב ורב שלום בניך
ברכות נזיר יבמות כריתות

מימרא זו של רבי אלעזר מסיימת שלש מסכתות מלבד מסכת זו: ברכות, נזיר, יבמות.

מתקן לגלות שראשי תיבותיהן הן "בני"ך" (פנינים משולחן הגר"א, שלי"ד).

דף ג/ב אמר ליה רב אשי לרבא
רבא ורב אשי

בגמרא נאמר "אמר ליה רב אשי לרבא".
משפט זה, כותבים מפרשים רבים, הוא בלתי אפשרי, והיו שגרסו: "אמר ליה רב אשי לרבא", כאשר הכוונה היא לרב אשי קדום שחי בתקופת רבא, או גרסו לחילופין: "אמר ליה רב אשי לרב אבא" (הגהות בן אריה כאן). זאת, מאחר שמוסכם על הכל, כי רב אשי ורבא לא שוחחו ביניהם מעולם, שהרי נאמר בגמרא (קידושין עב/ב), "כשמת רבא נולד רב אשי".

בפרק הראשון נלמד על דיני מעילה בקרבנות שנפסלו משום שנהגו בהם שלא על פי הדין הראוי. לקראת סוף הפרק מסכתנו סוקרת את דיני כל סוגי הקרבנות, והדיון בנושא זה גולש לפרק השני וגודשו עד תומו. עיקרו של הפרק השלישי מוקדש לקדשי בדק הבית, ובתחילתו מוקמו דיני מעילה בוולדות, בדם קרבנות ועוד כהנה. הפרק הרביעי עוסק בצירופי שיעורים של שתי מעילות, או של מעילה וחולין יחדיו לשיעור אכילה אחד, כדי להתחייב בקרבן על האיסור. הפרק שלאחריו דן בהלכות מעילה בקדשי בדק הבית, והפרק האחרון, פרק שישי, עוסק בדין הייחודי לאיסור מעילה, שיש בו שליחות לדבר עבירה, שבשונה מכל איסורי התורה בהם רווח הכלל שאין שליחות לדבר עבירה הרי שבמעילה - "השליח שעשה שליחותו בעל הבית מעל".

לאחר מסכת מעילה נמצא בדפי הגמרא את המסכתות תמיד, מידות וקנים, אשר במשניות הן מופיעות בסדר אחר: קינים תמיד מידות. ככל הנראה, מפאת קטן, ובצירוף העובדה כי אין עליהן גמרא, כי אם על חלק ממסכת תמיד, הן צורפו למקשה אחת עם מסכתנו. מסכת תמיד מתארת את עבודת הקרבת התמיד בבית המקדש. מסכת מידות מפרטת את מידותיו של בית המקדש השני, ולמסכת קינים לוקטו חשבונות מורכבים של תערובות שונות של קיני עופות שנועדו להקרבה והתערבו אלו באלו.

מעילה- מעיל, בגידה - בגד

ראוייה המעילה להחקר ולהבדק, מה טיבה של מילה זו ומה היא כוונתה המיוחדת.
פעולת המעילה: בספרא (פרשה יא) מבואר, כי "אין מעילה אלא שינוי", וכן נאמר בגמרתנו (יח/א) "אין מעל אלא שנוי". הווי אומר, פעולת שינוי החפץ מייעודו מכונה מעילה. לפיכך, גזבר הקדש הנוטל חפץ של הקדש ומוסרו לידי אחר כדי שישתמש בו לצרכי חולין, הרי הוא 'מועל' אף על פי שהגזבר בעצמו לא נהנה מן החפץ, אך הוא שינה את ייעודו ובכך עבר על איסור מעילה. הגמרא מביאה שתי דוגמאות של שינוי המכונים מעילה, בני ישראל שעזבו את הקב"ה ועבדו לאילים כונו מועלים (דברי הימים א' ה/כה), "וימעלו באלקי אבותיהם וזינו אחרי אלהי עמי הארץ", וגם על הסוטה נאמר (במדבר ה/יב) "איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל" (ועיי'ש בתוס' שבשני לימודים אלו מרומזים ב' סוגי מעילה). נמצאנו למדים, כי פעולה שיש בה שינוי מן המטרה, מכונה מעילה.

כוונת המילה מעילה - שקר: התרגום אונקלוס מתרגם את המילה 'מעילה' - שקר (עיי' במהר"ל בנתיבות עולם, נתיב האמונה פ"א, שהאריך בזה). רבינו סעדיה (בתרגומו) כותב: "תמעול מעל - ענינו הפרת ברית או צו". אכן, בתרגומו על הפסוק (ויקרא יט/יא) "לא תשקרו איש בעמיתו" הוא כותב, "לא ימעול שום אדם בחבירו". מעתה, המשנה מייעודו של חפץ, הרי הוא משקר, שאינו פועל כפי הנדרש ממנו.
כוונת המילה מעילה - התעלמות: הסבר נוסף כותב בספר "הכתב והקבלה", כי מעילה היא משורש 'על', שכאשר אדם אינו יורד במחשבתו לבדוק את אשר הוא עושה, או אז הוא מתעלם מסייגי התורה ומדיניה.
מעילה מלשון מעיל: לשון הקודש, כידוע, ניתנה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, וכל מילה וביטוי שבה אוצרים עולמות בקרבם. ה"אבן עזרא" (ויקרא ה/טו) כותב דבר מעניין עד למאד, כי המילה 'מעילה' נבחרה לתאר את פעולת המעילה משום שמעילה היא מלשון מעיל, "מגזרת מעיל". המלבי"ם (שם) מבאר, כי 'מעילה' ו'בגידה' הן שני ביטויים חליפיים לאותה פעולה, ושניהם נגזרו מלבושי האדם 'מעיל' ו'בגד'. ה'בגידה' נבחרה לתאר פעולה שאינה ראויה הנעשית בהסתור, "כשם שהאדם מתכסה בבגד עד אשר לא יראה עצמו ובשרו, כן יעטיף הבוגד בגידתו ומכסה מחברו - יתראה כאוהב ותחתיו איבה". ואילו המילה 'מעילה' נבחרה לתאר פעולת שקר הנעשית בגלוי, כמעיל אשר הוא הבגד העליון והחיצוני של האדם שהכל רואים אותו, ולפיכך, כל שקר גלוי, וכל שינוי גלוי שאינו ראוי, בשם 'מעילה' יתכנו.

מתחילים. מהתחלה.

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מהותחלה. בימים אלו סיימו אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים!... החלז את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חרישים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע 'עיתים לתורה' ולמדים כמה דקות חופים בסיפוק רחוקי עומק!

ותן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך

חודש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד - עכשיו! *3029

משרד ראשי: רח' וגמון 1 (מול חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333
 פקס: 03-7601020 | דוא"ל: E-mail: meorot@meorot.co.il